

Két végzetes hiba

AZ ember két végzetes hibát követhet el. Egy, hogy elhagyja szülőházát, és más földrészeken kezd új életet. Kettő, hogy hazatér. Hát ezek itt még csak az elsők vannak túl. Kubaiak, menekültek. Gyanakodva méregetnek, mert én ugye már a második nagy tévedésen is túl vagyok. A régi életemet ma már csak látogatom.

Ez a könyvesbolt, az *Altamira*, egy barlangról kapta a nevét. Az ősember freskóiról. Hát azok, akik itt összejönnek, valóban ősemberek. Vaskos köteteket emelgetnek, szaglásszák, lapozgatják a könyveket.

Hét órára van meghirdetve a találkozó, a hosszú termet nyolcfele már teljesen megtöltik a kubaiak. Férfiak, nők, három korosztály, idősek és fiatalok. Ami közös bennük, az – hogy is mondjam! – az áhítat. Az *Altamira* a száműzöttek temploma. Itt találkoznak, akiket ki-eburdalt a hálátlan haza. A földönfutók, akik csak itt, néhány órára otthon érzik magukat.

Engem ismernek, eljönök minden évben. Csak én keverem össze őket, csak én felejttem el a nevüket. Elém jön, üdvözlöd Rodolfo, a kiadóm. Mert itt még ma, húsz év után is kiadják a könyveimet. Nyugtalanítja őket az a bizonyos második hiba. Hazakészülnek valamennyien. Hihetetlen számukra, hogy én már húsz éve hazatértem. És hogy most még is itt vagyok.

Megölel Luis, a kopasz újságíró, aki már annakidején is mesternek – *maestronak* – szólított. Kezet adnak a többiek is, egyik a másik után. Beszélgetünk, körülállnak. Déry Tiborról kérdez egy öregember. Hogy él-e még? A „Szerelem” történetét mindenki ismeri.

– Akkor sírtam utoljára! – sóhajtja egy asszony. Tudják, amikor hazaér. Amikor a felesége elébe szalad.

Kifújja az orrát.

– Ahogy – teszi hozzá – egyre gyorsabban rohan.

Jó itt nekem. Ki ismeri még, odaát, az óházában, ezt a történetet!

Ma fiatal írók mutat be Rodolfo. Carlos Velazco harminchárom éves. Könyve, egy ötszáz oldalas tanulmány, a provokatív *Kuba nem létezik!* címet viseli.

– Kétéves kutatómunka! – jelzi ez az apró, első látásra jelentéktelen ember. Egy elfelejtett rendező levelezése. Akik írják, kivétel nélkül filmesek.

Hát igen. Akinek sikerült, ma már messze jár. Most, félévszázad után, sorra kerülnek az ismeretlenek. Vajon ki fogja feldolgozni az én sorstársaimat?

Mert hát, a mi vadnyugati irodalmunk is átesett egy ilyen korszakon. Márait felfedezte a világ, sokan hazatértek. Odakint csak a derékhad maradt. Akiket elkerült a hír. A szerencse. A szellem napszámosai.

Őket kellene megmenteni. Felkutatni az özvegyeket, a nyelvüket már csak törve beszélő utódaikat. Hátha előkerülne néhány értékes irat! Mint ezek a kallódó levelek, amiket most Rodolfo kiad. Vagy a mi irodalmunk továbbra is csak a tehetségek temetője marad?

Akik itt ülnek, az *Altamira* polcai között, ismerik a sorsukat. Közülük is kiugrott Cabrera Infante, egy latin Márai. Azokat dolgozzák fel, akik lemaradtak. Reinaldo García a nyolcvanas évek új menekültjeit, Ena Columbié egy őrült vallomásait. Nosztalgiazó száműzöttek, kívülről nézve mindnyájan egy kicsit őrülteket vagyunk.

De ezek itt még nem követték el a második hibát. Várnak, reménykednek. Végzik a dolgukat.

Velazco felolvas. Gyorsan, hadarva beszél, Havannában született. Truffaut-tól, Fellinittől érkeznek az egybegyűjtött levelek. A *Nouvelle vague!* A *neorealizmus!* A közös múlt. Ősrégi esetek.

Az *Altamira* pultján borozással fejeződnek be az összejövetelek. Velem is koccintanak, aláíratják valamelyik könyvemet. Velazco az *Elveszett gyerekekről* beszél:

– A legszebb novella – mondja –, amit ismerek. A mi sorsunkat nem írta meg jobban senki sem.

– Én – jegyzi meg az író felesége – a *Szarvasokat* szeretem. Azt, hogy mit fog látni belőlünk egy gyerek.

Lágy, kerekarcú asszonyka, talán húsz éves lehet. Pontosan idéznek mind a ketten. Ők most élik az én régi történeteimet.

Eszembe jut: kinek írtam én, ötven éven át? Önmagamnak? Az óhaza olvasóinak? Faképnél hagytam volna a népemet? A száműzötteket?

Két végzetes hiba. És lám, most ismét itt vagyok, a Szigeten. Elkövettem volna a harmadikat is? ■ ■ ■

Ferdinandy György: 1935-ben született. Egyetemi hallgató és buszkalauz, amikor elhagyja az országot 1956-ban. 11 évig él Franciaországban, elvégzi az egyetemet, franciául ír, könyveit két díjjal ismerik el. Megélhetési gondok miatt átköltözik Puerto Ricóba, ahol 35 éven át egyetemi tanár. A karibi szigeten már magyarul ír és publikál. 1988-ban jelenik meg első hazai kötete, a *Szerecsenségem története*. Fél száz könyvét adták ki, számos folyóirat szerzője, francia és spanyol kötetekkel is jelen van az irodalomban. 2000-ben hazatelepül, ma ingázik Budapest és Miami között.